

Durmuş Hocaođlu

Fitne, Fesâd, Zorba Kuvvet, Hikmet ve Töre

Muhalif, Yıl: 1., Sayı: 22., 16.06.2000-22.06.2000., s.11

Durmuş Hocaođlu, *Muhalif* Yazıları Sıra No: 21

Künye:

- Hocaođlu, Durmuş., “Fitne, Fesâd, Zorba Kuvvet, Hikmet ve Töre”., *Muhalif*, Yıl: 1., Sayı: 22., 16.06.2000-22.06.2000., s.11

Aynı “Tarih” kelimesi ile iki şey kastedilir: Birisi *yaşanmış mâzî (geçmiş)* olarak da tanımlanan Tarihî Varlık (Res Gestae), diğeri de *bu varlık alanını konu edinen disiplin*; daha yaygın olarak bilinen adı ile “Tarih Bilimi” (Historia Rerum Gestarum). Tarih Bilimi, konusu *yaşanmış geçmiş* olan; insanların geçmiş zaman içerisinde yapıp-ettiklerini araştıran, inceleyen, tetkik ve tahkik eden bir disiplindir. Ancak, felsefe noktai nazarından meseleye eğilindiğinde, satıhta görülmeyen çok ciddî, çok zorlu ve halledilmesi fevkalâde müşkil bir problemle karşılaşmaktadır ki o da ezümle şundan ibârettir: Tarih denen bu disiplin bir “bilim” midir?

Bilhassa ülkemizdeki tarihçi akademisyenlerin pek fazla ilgi göstermedikleri, bir kısmının haberi dahi olmadığı ve kendilerine tevcih edildiğinde ise mesleklerine karşı bir küçültme olarak telâkkî ettikleri bu suâle verilen cevaplar umûmiyetle müsbet değildir ve çok kısaca şu şekilde özetlenebilir: Hayır; Tarih bir bilim değildir.

Evet; şartıcı görülebilir, ama umûmî kanaat bu merkezdedir: Tarih bir bilim değildir ve olamaz; o, daha ziyâde, bir “san’at” veya bir “edebî tür” ya da bir “mitoloji”dir.

Historia Rerum Gestarum, genellikle kabul gördüğü şekliyle bir bilim değildir, çünkü ona genel-geçerli kaanunlar konamamaktadır. Bu sebeple her tarih alanı (Res Gestae) aslında kendi özel şartları altında incelenmelidir.

Tarih disiplininin bir bilim olarak kabul edilmeyişi, şu sebeplerden neş’et etmektedir:

- Tarihî Varlık, Fiziksel Varlık’ın aksine, insanın dışında, dış-dünya’da ‘kendinde mevcut’ olan bir varlık değildir;
- Tarihî Varlık, yaşanmıştır, geçmiştir; ‘hâzırda mevcut’ değildir; bu yüzden de tecrübe alanına dâhil edilemez; test edilemez, tarihî olaylar, yâni tarihte yapıp-edilenler tecrübe (empeiria) yoluyla ne cerhedilebilir ve ne de tasdik; ne doğrulanabilir ve ne de yanlışlanabilir.
- Tarih Bilimi, ağırlıklı olarak beşer eliyle bırakılan belgelere bağlı kalmaktadır ve dahi bu belegelerin sıhhati de her zaman için tartışmaya açıktır. Halbuki, bir bilginin sıhhati, onun kaynaklarının sıhhati ile doğru orantılıdır

Bütün bunlardan dolayı, Tarih’e, Tabiat (Doğa) bilimlerinde olduğu gibi genel-geçerli kaanunlar vaz’ etmek mümkün olmamaktadır.

Bununla birlikte, Tarih’te bir “kaanun” fikri yine de bâzı meşrûiyet gerekçeleri bulabilir. Fakat her ne olursa olsun, Tarih’e konacak kaanunlar, “normatif” veya “pozitif” olamaz; ancak pek zayıf da olsa “deskriptif” olabilir.

Lâkin, herşeye rağmen, deskriptif kaanon vaz' etmenin en iyi tatbîk edilebildiği düşünölen Tabiat Bilimleri'nde — meselâ Fizik'te — dahi bu işin ne denli aşırı ihtiyat ile yapılması gerektiği, her zaman için risk taşıdığı ve “asla yanlışlanamaz kaanon” idesinin, konuya yabancı olanlar tarafından ‘fevkalâde sağlam’ olduğu sanılan — veya, vehmedilen — bu disiplinlerde dahi çoktan çökmüş bulunduğu göz önüne alındığı takdirde, bâlâda muhtasaran tâdât eylemeye gayret ettiğimiz esbâba müstenîden Tarih'te böyle bir teşebbüse girişmenin mudilliği kendiliğinden anlaşılacaktır.

Bunun için de, Tarih'te yine kaanon aranmaya devam ederken çok ihtiyatlı olmanın yanında, başka bir hususa riâyet etmenin de faydalı olacağına dikkat edilmesi daha ziyâde şâyân-ı tavsiye olacaktır: **Anlamak!**

Evet; **Tarih'i anlamak**, Tarih'e genel-geçerli kaanonlar vaz etmeye çalışmaktan daha öncelikle ve daha ciddiyle ele alınması iktizâ etmektedir.

Anlamak, Tarih Felsefesi'nde Herder tarafından îcat edilen teknik bir felsefî terimdir ve şu anlama gelmektedir: **Tarih'i, onu yapan ideler ve normlar türünden motifler altında kavramak.**

Evet; Tarih'i, Fizik gibi genel-geçerli kaanon ve kurallar altında değerlendirmek imkânsızdır, ama, yine de, katı olmamak kayıt ve şartıyla onda da bâzı kaanon ve kaaideler arama hakkımız vardır. Bunlardan birisi, Wegelen'in işâret etmiş olduğu “tarihsel hiyerarşi”dir, tarihî olayların ard-arda dizilişidir ve bir diğeri de yine Herder'in işâret etmiş olduğu “gelenek ve birikim”dir. Hiyerarşi, Tarihî Varlık'ın tesâdüfler alanı olmadığının göstergesidir. Gelenek ve Birikim ise, İnsan'ı Hayvan'dan ayıran, onu “anthropos”dan “humanus”a dönüştüren şeydir; Gelenek ve Birikim olmasaydı İnsan, sâdece *biyolojik* bir varlık olarak kalır ve fakat asla *tarihî* bir varlık olamazdı; yâni İnsan, “insan” olamazdı.

İmdi; şu halde, şöyle bir netîceye varmış olduğumuzu söyleyebiliriz:

• Tarih (Tarihî Varlık Alanı, Res Gestae) bir tesâdüflükler, başı-boşluklar alanı değildir; öyle olsaydı bir “kaos” olurdu ve bu durumda da hiçbir sûrette kavranamazdı; zira, insan zihni Kaos'u değil Kozmos'u kavramaya kaabiliyetlidir, esâsen Kaos, mâhiyeti gereği, bir gerçek varlık olarak dahi telâkkî ve îtibâr edilemez.

• Fakat yine aynı Tarih, katı kurallara tâbî olan bir alan da değildir; İnsan'a tâbî olmakla, kesin bir sûrette *belirlenebilir ve tanımlanabilir* olamaz.

• Binâenaleyh, Tarih İlmi, Fizik İlmi gibi bir bilim olamaz; onda her zaman için genel-geçerli, katı, infleksibl kaanonlar aranamaz.

• Her Tarih değerlendirmesi, ister-istemez, tarih değerlendircisinin bulunduğu konuma göre farklı olacaktır.

• Ve kezâ, her tarih değerlendirmesi, değerlendirilen, ele alınan tarihe göre de farklı olacaktır.

• Bu sebeple, dünyadaki tüm halkların, kavimlerin, ulusların, milletlerin, ümmetlerin tarihlerini aynı değişmez kritere göre belirlemeye kalkışmamalıyız. Bu sebeple, her milletin tarihini, kendi ide ve normlarının ışığı altında kavrayabiliriz; böyle yapmak, o milletin tarihini “anlamak”tır, aksi ise “yargılamak, mahkûm etmek” olacaktır.

• Öyleyse Türk tarihi de ancak, kendi özel şartları çerçevesinde, onu yapan ideler ve normlar türünden motifler ışığında anlaşılacaktır.

İmdi; Türk tarihinin, diğer milletlerin tarihine nazaran fevkalâde husûsî ve ekser-i kaahirası tamâmiyle nevi şahsına münhasır özel şartları, ideleri ve normları vardır; bunları göz önüne almadan bir Türk tarihi inşâ edilemez.

Biz bu husûsiyetlerin burada sâdece en ehemmiyetli olanlarını ana başlıklar hâlinde dercetmekle iktifâ edeceğiz:

- Türk tarihi, hem fizikî zaman ve hem de tarihî zaman açılarından son derece uzundur.
- Siyâsî tarihî münâsebetler örgüsü çok hareketli, çok karışık ve karmaşıktır. .
- Diğer milletlerin tarihlerinde olduğunun aksine, asla belirli ve istikrarlı bir veya birkaç coğrâfî mekâna tâbî olmamıştır. Türklerin tarih içerisinde, Eski Dünya’da dolaşmadığı ve tarih yapmadığı mekân adetâ yok gibidir.
- Türklerin kültürel ve dinî tarihi de çok hareketli ve karmaşıktır.
- Bütün bu kompleks bünyeye zıt olarak, hem tarih araştırmalarımız yetersizdir ve hem de araştırmaya bizâtihi yazılı belgeler açısından büyük güçlükler çıkmaktadır. Meselâ, İslâm öncesi dönem Türk tarihine âit yazılı belge sayısı oldukça az ve yetersizdir; bu da bu sahada teknik tarih çalışmalarını zorlaştırmaktadır. Bu döneme âit yazılı belgelerin ekseriyetinin Türkler dışında ve kendileriyle çok kapışılan milletler eliyle kaleme alınmış olması da ayrı bir risk ve güvensizlik problemi yaratmaktadır.
- Türklerin tarihinde, çok eski çağlardan beri hep somut bir “**devlet**” olgusu söz konusudur. Türkler’in, kadîm zamanlardan beri, “erken devlet” tipi de dâhil olmak üzere bütün çağları boyunca, meselâ Grekler’den farklı olarak, gerçekten gerçek ve territorial devletleri olmuştur.
- Türklerin gerek tarihini ve gerekse de bugününü anlamak husûsunda an-şart gerekli olan hususlardan birisi de Türk Devlet anlayışıdır.

İmdi; bundan önce kısaca anlatmaya gayret ettiğimiz üzere, Türk siyâset ve devlet kültürünün en temel kavramlarından birisi “Üniversalist Devlet”tir. **Üniversalist Devlet**, Kürre-i Arz’ın bütün mükevvenâtın fizikî merkezi olması gibi, Türk Yurdu’nun da bütün Arz’ın siyâsî merkezi olması demektir. Eski Türk efsânelerinde, Türk Yurdu’nun bütün Arz’ın fizikî merkezi olduğu şeklindeki söylemler, bu fikrin efsâneleştirilmiş şeklinden başkası değildir.

Dikkat edilecek olursa, Üniversalist Devlet doktrini, Türkler’e, bütün dünyayı yönetmek konusunda bir **mükellefiyet** yüklemektedir. Bu, alelâde bir dünya ihtirâsı, sıradan ve basit bir ele geçirme, sömürgecilik zihniyeti değildir. En eski zamanlardan Osmanlı’ya varıncaya kadar tüm Türklerin devletlerinde mevcut olan, ama Orta-Asya’nın Osmanlısı demek olan Kök-Türkler’de ve hassaten Osmanlı’da zirveye çıkan bu anlayış, çok kutlu ve soylu bir temele dayanmaktadır.

İmdi, mevzû-u bahs edilen işbu Üniversalist Devlet doktrini, kaçınılmaz olarak “**Âlemin nizâmından sorumlu olmak**” idesini de peşinde getirmektedir: Türkler’in omuzuna, Tanrı tarafından, bütün akvâm-ı beşeri tedvîr etme, çekip-çevirme, nizâma sokma konusunda kaçınılması mümkün olmayan, aksi halde indallahta hesap verilmeyi gerektiren bir vecîbe, bir vazîfe tevdi edilmiştir.

İşte, **Nizâm-ı Âlem** idesinin temeli budur: Yeri göğü örneksiz ve misalsiz yaratan, yıldızları direksiz tutan, Arş’ın ve Kürsî’nin ve Din Günü’nün sâhibi, Kaadir-i Mutlak, Âlim-i Mutlak, Hâlık-ı Külli Şey’, Rahmân ve Rahîm olan Tanrı Teâlâ nasıl ki ezeli ve ebedî hakikatleri insanlığa tebliğ ve tebşîr etmek üzere ulu katından Resuller inzâl etmiş ve en nihâyet, en son ve Risâlet kapısının mührü olmak üzere, Âlemler’e rahmet olarak, Nebîler Başbuğu Muhammed Mustafâ’yı — salât ve selâm O’na olsun — sâdece bir kavme, bir bölgeye, bir zaman dilimine münhasır olarak değil, bütün cihâna hakaik-i ebediyeyi ve kavaanîn-i ilâhiyeyi ilân ve tatbîk etmek üzere vazîfedâr kılmış ise, benzer şekilde, Türk milletini de Âlem’i siyâseten nizâma sokma konusunda vazîfedâr kılmıştır.

İslâm-Öncesi dönemde Kök-Tengri ile ilintilerek temellendirilen **Üniversalist Devlet** doktrininin İslâm döneminde İslâmîleştirilmek sûretiyle almış olduğu şekil olan **Nizâm-ı Âlem** doktrininin teorisi, çok kısaca budur.

Şu halde, dikkat edilecek olursa, Üniversalist Devlet ya da Nizâm-ı Âlem doktrini, menşei ve menbâi İlâhî Katman olan bir vazîfe olmaktadır. O halde, her ilâhî vazîfede olduğu gibi bir **“hikmet”**e müstenîd olmak zarûretinde olacaktır. Cenâb-ı Bârî, yüce elçisine *“ud’u ilâ sebîl-i rabbike bi’l-hikmet”* (Rabbinin yoluna hikmet ile dâvet et) diye emir buyurmaktadır; yâni, zâten bizzat kendisi hikmetli olan İlâhî Tebliğ bir **“hikmet”** ile neşredilecektir. Ve fakat, tecâvüz vuku’ bulduğunda, yâni, İlâhî Tebliğ’in nûru karartılmak, Nur yerine Zulmet ikaame edilmek istendiğinde ise, *“câhidi-l küffâra ve’l münâfiqîne ve’ğluz-aleyhim”* (kâfirlere ve münâfiklara karşı cihâd et ve onlara karşı sert davran) emri de yine aynı kudsi makamdan bir emir olarak gelmektedir. İşte, benzer şekilde, Âlem’i siyâseten nizâma sokma, çekip-çevirme vazîfesi de bir hikmet üzere temellendirilmiş olmalı ve dahi mütecâvizlere, Nizâm-ı Âlem’i tahrip ederek fitne (anarşi) ve fesâd (kaos) yaratmak isteyenlere karşı da, Şefî-ül Müzlimîn olduğu kadar, Rahmeten li’l-Âlemin olduğu kadar, mücâhid ve mücâdil olan Kılıçlı Peygamber’in yaptığı gibi, Nizâm-ı Âlem — yâni Allah katından kutlu bir vecîbe olarak verilen Cihân’ı Tanzîm Etme — idesinin tahakkuku için kılıçlara sarılmak, fitnecilere ve fesatçılara karşı sert davranmak da bir vazîfe olmaktadır.

İşte, burada söz konusu etmiş olduğumuz Hikmet, **“Töre”**dir; kılıçlara sarılmak ise **“Feth”**.

Türkler, fetihçidir, nizamcıdır, ve **“törelî”**dir. Türk devletleri hep büyük, güçlü ve territorial olmuşlardır; bu ise, **kaanun** ve **nizam** gerektirir ki bunu sağlayan Töre’dir. **Töre** böylece bir yandan kaanon ve nizamın ana dayanağı olurken kendisi de başka birşeye dayanmaktadır: **Hikmet**.

Bu sebeple, **Töre** demek, öncelikle, Nizâmı Âlem için, Allah tarafından verilen bu yüce vazîfenin tahakkuku için şart olan **“hikmetli düzen”** demektir.

Bunun içindir ki: **Töre, gayri meşrû, kaynağında meşrûiyet bulunmayan, hikmete dayanmayan, hikmetsiz, kutsuz kuvvetin; meşrûiyetini zorbalığından alan kuvvetin, kaba ve zorba kuvvetin, anarşinin ve kaosun tam zıddı ve ezeli ve ebedî düşmanı demektir.**

Ve yine bunun içindir ki, atalarımız şöyle demişlerdir: **Zor kapıdan girerse, Töre bacadan çıkar.**

Kutlu ve soylu kavramları kirleten herkese, dünyada en tahammül edilemez şey olan eylem hâlindeki cehâlete karşı mücâdele etmek sâhici bir entellektüelin birinci vazîfesi olmalıdır.

Bu cümleden olmak üzere: Ekâbirce konuşmaktan tiksiniyorum; fakat, Aristo’dan beri, aşırı tevâzuun ya bir gizli istihzâ, ya da bir îtimâd-ı nefsâniye noksanlığı olduğunun bilindiğini müdrîk olarak açıkça meydan okuyorum. Evet; bu yazı açık bir meydan okumadır. Burada serdedilmiş olan fikirlerin aksini iddia eden herkesi, bu sütunlarda veya her türlü medenî ortamda tartışmaya dâvet ediyorum; fikir arenasının tam orta yerinde durarak, fikir arenasında bir fikir gladyatörü gibi kapışmaya yüreği tutan ve kendine güvenen her gerçek gladyatörü — çoluk-çocuğu değil, gerçek şövalyeleri, fikir erlerini — arenanın orta yerine çağırıyorum: Hodri meydan!

